

## Ա. Զ. Դ

Փոռնը 10 փարանոց օրաթերթ չափ-  
աի ունենայ այսուհետեւ : Երեկուան օ-  
րաթերթը վերջինն էր :

Մտադիր էինք գտնել մինչեւ 100 թիւ  
հրատարակել, բայց հնարին չեղաւ այլ  
և այլ պատճառներով, զորս յայտնել  
աւելորդ կհամարիմք :

Պօլսոյ և գաւառաց մէջ փոռնի 100  
թուոց համար բաժանորդ գրուողները  
մնաս չափաի կրեն : 78 թիւ հրատարակ-  
ուած է . մնացորդ պարտքերնիս պիտի  
վճարեմք մեծ թերթէն տալով և 4 փո-  
քըր թիւ հաշուելով : Հետեւաբար, կը  
խնդրեմք, որ բաժանորդ գրուող և մին-  
չեւ ցարդ չվճարողներն ալ բարեհաճին  
վճարել իւրեանց պարտքը, որպէս զի  
մնասով չծանրանանք . . . :

Այս մասին ասկէց առաւել չեմք խօ-  
սիր : Ազգիս մէջ ընթերցասիրութեան  
տարածուած կամ չտարածուած, քաջա-  
լերութեան ըլլալուն կամ չըլլալուն վրայ  
այս առթիւ գանգատանաց ճառեր յօ-  
րինել չեմք ուզեր . այլ մեր խորին շնոր-  
հակալիքն կմատուցանեմք Պօլսոյ և գա-  
ւառաց մէջ լրագրոյս բաժանորդ եղող  
մեծարդոյ և ազնիւ ազգայնոց, աներկ-  
միտ յուսալով որ այսուհետեւ ալ կշա-  
րունակին բաժանորդագրութիւնը և կը  
քաջալերեն զմեզ :

Փոռնի օրաթերթը թէեւ այսպէս  
յանակնկալս կդադրի, բայց փոռնը  
գարձեալ շարաթական չմնար : Այսու-  
հետեւ շարաթը երկու անգամ պիտի  
հրատարակուի, չորեքշաբթի և շաբաթ  
օրերը, մեծ գիրքով :

Ահաւասիկ են ,

### ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՁԻ

1. Փոռնը 2000 ՔԱՐԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրա-  
տարակուի :
2. Տարեկան բաժանորդագինն է միայն չորս ար-  
ծաթ մէճիս՝ կանխիկ վճարելով թէ մարտ օրագրիս և  
իւր օրուարձանաց և թէ գաւառաց համար :
3. Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կըն-  
դունուի :
4. Տեղական ու գաւառական թղթատարութեան  
ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
5. Հատը 40 փարայ է, և կգտնուի ամեն Հայ  
գրաթանաքաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու  
քով :
6. Մասնագումն տողը 40 փարայ է մէկ անգամի  
համար : Աւելի աժան կըլլայ աւելի անգամներու հա-  
մար :
7. Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է գիր ուղ-  
ղել առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Աւանաճեան, Կ. Պօլսո  
Քիւրճի խան վարի յարկ թիւ 26 :

## ԱԶԳԱՅԻՆ

Երեսփոխանական ընդհանուր ժողովն  
երէկ չկրցաւ վերջնական արդիւնք մի  
ունենալ, որովհետեւ մեծագոյն մասն  
չունէր : Ս. Նախագահն և ատենապետ

էֆէնտին տեսնելով որ մեծագոյն մասն  
չկայ, առաջարկեցին այս մասին նոր որո-  
շում մ'ընել, և մասնաւորապէս ատեն-  
ապետ Էֆէնտին յայտնեց թէ պէտք է  
երոշեալ ժամու մը մէջ ատենանը բանալ,  
և ներկայ գտնուող երեսփոխանաց թիւն  
ինչ որ ըլլայ՝ իրեն և մեծագոյն մասն հա-  
մարելով, որոշում տալ : Այս առաջար-  
կութիւնը նոր և միանգամայն բաղդով  
գիտողութեանց արժանի լինելով՝ ար-  
ժան գատեցաւ ուրիշ ժամանակի թո-  
ղու, և ատենանը բացուեցաւ նշանակ-  
եալ խնդրոց վրայ բանակցելու և որո-  
շումն մեծագոյն մասամբ նստի մի ձգե-  
լու պայմանաւ, ըստ վաղեմի որոշման :

Քաղաքական ժողովոյ չորս անդամոց  
ընտրութեան գործին համար մեծագոյն  
մասին պէտք ըլլալով առաջին խնդիրն  
եղաւ ամենայն Հայոց վեհափառ Հայ-  
րապետին կոնգակը : Ինչպէս յայտնի է,  
Նորին վեհափառութիւնը երեսփոխանա-  
կան ընդհանուր ժողովէն մէկ եկեղե-  
ցական և մէկ աշխարհական պատգամա-  
ւոր կուգէ, Սոյ կաթողիկոսական ծա-  
նուցեալ խնդրոյն վրայ բանակցելու և  
օրինաւորութեամբ ու խաղաղութեամբ  
վերջացունելու նպատակաւ : Զերմ վի-  
ճարանութիւն եղաւ այս խնդրոյն վրայ :  
Մէկն այս առթիւ կնկարագրէր ամենայն  
Հայոց Հայրապետական աթոռոյն վիճա-  
կը : Ուրիշ մի կառաջարկէր փոխանակ  
երկու պատգամաւոր էջմիածին զրկելու  
Պօլսոյ մէջ յանձնաժողով մի կազմել և  
նորա միջոցաւ բանակցիլ վեհափառ Հայ-  
րապետին հետ : Անդիէն մէկն ալ գի-  
տողութիւն ըրաւ, թէ ո՛չ յանձնաժո-  
ղով կազմել և ո՛չ պատգամաւոր զրկել  
պէտք է, այլ յանուն երեսփոխանական  
Ընդհանուր ժողովոյ գրել առ Նորին վե-  
հափառութիւնն թէ « Սոյ խնդրոյն հա-  
մար եղած վերջին կարգադրութիւնը  
մէկ անգամի համար է, բացառութիւն  
է, և թէ այսուհետեւ այս խնդրոյն մէջ  
գարձեալ հին սովորութիւնք պիտի յար-  
գուին, մինչեւ որ ժամանակը ի սպառ  
կարգադրէ ամեն բան » :

Այս քանի մի առաջարկութեանց վը-  
րայ երբ ընդդիմախօսութիւնք չերմու-  
թեամբ կշարունակէին, ժամանակն ան-  
ցած լինելով ատենապետ Էֆէնտին ատ-  
ենանը գոցեց, և օրէն գումարելու ո-  
րոշմամբ :

Շատ յոյս ունիմք, թէ կաթողիկոսա-  
կան այս խնդիրն մինչեւ ցարդ եղած վի-  
ճարանութեամբք բաւական պարզուած  
ըլլալով, առաջիկայ նստին մէջ վերջնա-  
կան որոշում մի կառնու :

Խառն ժողովն հինգշաբթի աւուր  
նստին մէջ հետեւեալ որոշումներն ը-  
րաւ :

Ա. - Վաւերացոյց, առաջնորդութեան

արժանաւոր կղերականաց ցանկը՝ զոր  
պատրաստած էր Խառն յանձնաժողով  
մի : Հետամուտ եմք ձեռք բերել այս  
ցանկն և հրատարակել :

Բ. - Գաւառաց մէջ ազգային սահմա-  
նադրութիւնը գործադրելու համար հը-  
րահանգ մի խմբագրուած լինելով, ըն-  
դունեցաւ և որոշեց զրկել բոլոր գա-  
ւառները : Կյուսաք, թէ այս մասին  
իւր ջանքը կշարունակէ ներկայ վարչու-  
թիւնը, և գաւառական ազգային վար-  
չութիւնք օրինաց համեմատ կկազմուին  
և օրինաց համաձայն կվարուին, փոխա-  
նակ ամեն կամք իրեն օրէնք գործա-  
դրելու՝ որոյ մնասակար լինելն յայտ-  
նի է :

Գ. - Արապկիրի պատրիարքական փո-  
խանորդ անուանեցաւ, Երուսաղիմայ  
միաբան արժանապատիւ Տ. Բառնարաս  
վարդապետ :

Դ. - Որոշուեցաւ մանրամասն տեղե-  
կութիւն ուղել Կարնոյ գերապատիւ Ա-  
ռաջնորդէն, փաստման համար Խաչատուր  
էֆէնտի կալուածոց այրելուն և իւր  
սպանուելուն հանգամանաց վրայ :

Ե. - Սերաստիոյ Երասար գիւղի ազ-  
գայնոց սեպհական գետիններուն վրայ  
չէրքէսք կըռնանան և իրենց բնակու-  
թեան տեղեր կշինեն : Որոշուեցաւ կայ-  
սերական կառավարութեան հաղորդել  
այս բռնաբարութեան գործը, և մեր  
ազգայնոց ստացուածքն չէրքէսաց գը-  
րաւմանէն աղատել :

Զ. - Ուսումնական խորհրդոյ հրաժա-  
րեալ անդամոց տեղ ընտրուեցան :

|           |        |           |
|-----------|--------|-----------|
| Յարութիւն | էֆէնտի | Թիւրքան   |
| Յովսէփ    | »      | Մալեղեան  |
| Յարութիւն | »      | Խանտանեան |
| Յովակիմ   | »      | Բէէիսեան  |
| Գրիգոր    | »      | Թորոսեան  |

Արդէն ընտրուած և ընդունող ան-  
դամք են՝

|         |        |            |
|---------|--------|------------|
| Սիմոն   | էֆէնտի | Միքայէլեան |
| Տեղեմակ | »      | Էնքսէրճեան |

Արժանապատիւ Տ. Եղնիկ վարդա-  
պետ թէքիրտաղի Առաջնորդ ընտրուած  
է տեղւոյն գաւառական ժողովոյն կող-  
մանէ :

Ակն ունիմք, թէ այս ընտրութեան  
վաւերացումն անյապաղ կըլլայ, և թէ-  
քիրտաղի վիճակը տակաւին եւս անոք  
ու անխնամ չմնար :

Առաջիկայ երկուշաբթի օրը Պէյօղ-  
լուի Ս. Երրորդութեան եկեղեցին Պա-  
տարագ պիտի մատուցանէ Արժանապա-  
տիւ Տ. Կարապետ վարդապետ Բաղրա-  
տունի :

Անկողմնակալութիւնը պարտք կը դնէ մեր վրայ՝ հրատարակել հետեւեալ նամակը, և միանգամայն յայտնել թէ պատրաստ եմք ընդունիլ եթէ օրինաւոր պատասխան մի տրուի,

... Խմբագիր

Ձեր անկողմնակալութենէն կ'սընդրենք, որ բարեհաճիք մեր սոյն բողոքագիրը հրատարակել:

Եգիպտոսի առաջնորդ Մեսրոպ կ'պիտակարար նոյն տեղը դառնուող քանի մի բռնաւոր միապետաց հետ ընկերակալութեան ծանրացած է եգիպտոսի Հայ ժողովուրդին վրայ, որ ժողովուրդը ահալ ու դողով լեցուած չհամարձակիր ձայն բառաւ բողոք ընել և իր թշուառ վիճակը ծանուցանել ուր որ պէտք է. այս բաժնեւորուս չլլայ որ զարմանաք վասն զի եգիպտոսի մէջ Մեսրոպ կ'պիտակարար առիւծ մ'է. իւր առաջնորդական իշխանութեանը հետ տեղական իշխանութեանը քով մեծ ազդեցութիւն ունեցող բռնաւորներու օգնութիւնն ալ ունի, որոնք կարող են բողոքող մը ձայն հանող մը բանտարկել տալ, արտօրել տալ, անոր տունը տեղը կործանել տալ և մինչեւ մահացնել:

Ասանկ բռնաւոր իշխանութեան մը տակ հեծող ժողովուրդը միայն Պոլսէն կ'յուսայ իրեն օգնութիւն: Բայց Պոլսոյ մէջ ինչ կ'տեսնայ, լրագրաց մէջ կ'անդնալի գովեստներ, պաշտօնական և անպաշտօն գլխաւոր անձանց քով Մեսրոպի և անոր ընկերաց վրայ չատագութիւն և պաշտպանութիւն: Երբ Երուսաղէմի նման առաքելական Աթոռ մը, հռչակաւոր վանք մը, Պատրիարք և Միաբանութիւն ամբողջ, որ այնչափ աղքեցութիւն ունին ընդհանուր ազգին վրայ, չկրցան Մեսրոպի թեւը թիկունքը չախլիսել և ծեծուած ու դատաւիտուած Աստուածատուր վարդապետի մը դատը պաշտպանել, ուր կ'մնանք մենք խեղճ ժողովուրդը. և ահա Ալէքսանդրիոյ մէջ ժողովուրդը դէմ ելլելով Մեսրոպի և Յակոբեան եղբայր և անոնց սովակալի վրէժխնդրութենէն ազատելու համար դացին բողոքական եղան և այնպէս ազատեցան. մէկ քանի նշանաւոր անձեր ալ բողոքովին ձեռք քաշեր են ազգային գործերէ. ոմանք ալ վախերնուն լուռ կեցեր են և մնացած քանի մը հացկատակներ և վատշուէրներ Մեսրոպի և անոր ընկերաց շուրջը պար առած են:

Արդ՝ կրողըքենք առ ընդհանուր Հայ հասարակութիւն և կ'ինքրենք որ ամեն Հայ եղող իր ուշադրութիւնը դարձնէ եգիպտոսի ազդեցացը վրայ. վասն զի ինչպէս ըսինք, եգիպտոսի մէջ արդարութեան և ճշմարտութեան երեւան գալուն յոյս չունինք, նաեւ յոյս չունինք, որ արգարութիւնը ու ճշմարտութիւնը պիտի պաշտպանուի և Պոլսոյ Կեդրոնական վարչութենէն եթէ այսպէս չարունակուի:

Մեսրոպի չնորհիւ եգիպտոսի Հայ ժողովուրդեան ազգային վիճակը շատ խեղճալի է և նոյն իսկ գերութիւն է:

Մեսրոպի չնորհիւ եգիպտոսի ազգային կալուածները և ազգային նշանաւոր կոտակները վտանգի մէջ են:

Մեսրոպի չնորհիւ եգիպտոսի մէջ Ս. Երուսաղէմայ կալուածները վտանգի մէջ են:

Մեսրոպի չնորհիւ Գահիրէի և Ալէքսանդրիոյ երկու գաղութները գոց են. առաջինը երկու տարիէ ի վեր և երկրորդը երկու ամիսէ ի վեր. և այս պատճառաւ հոն տարուած դատաւորները իրենց ընտանեօրը ամենաթշուառ վիճակի մը ենթակայ եղան: Իրենց խղճին թող հարցունեն անոնք որ Մեսրոպի պաշտպանն են և անոր ջատագովը. ասանկ ժամանակի մէջ դարոյց դոցեղը ինչ կը նշանակէ, եթէ ոչ դարոյցի յատկացած սկիներուն Մեսրոպի դրպանը մոտեցը: Ո՞վ պիտի պաշտպանէ այն թշուառ տղաքը, որ օտար գաղութներ սկսան երթալ և մեծ մասամբ ալ փողոցները կը թափառին:

Մեսրոպի չնորհիւ Գահիրէի տղաքին մատուկը հազար հինգ հարիւր եգիպտական ոսկի պարտքի տակ ինկաւ. վասն զի վերջին անգամ Մեսրոպ եգիպտոսը Պոլսի եղած առեւտրային դումար մը ծախք է ըրեր, և եգիպտոս դառնալէն ետքը հազար հինգ հարիւր ոսկին իր տոկոսովը ստանալու համար պարտամուհակ առաւ Մեսրոպ եգիպտոս Գահիրէի սնուկէն: Լսեցէ՛ք ո՞վ հայեր, եգիպտոսի ազգայնաց աղետից և թշուառութեանց սրտաճառը: Եգիպտոսի խնդրոյն բանալին հոս է: Յայտնի կ'երեւի որ այս գումարը վճարուելու համար դարոցներն ալ դուրսեցան. վասն զի Գահիրէի գաղութը անցեալ տարի ամիս մը բացուեցաւ ու դարձեալ դոցուեցաւ Մեսրոպի չնորհիւ:

Մեսրոպի չնորհիւ Լաթիֆ Էֆենտիին կրօնափոխ եղած աղջկան Մարիամ անուանեալ ֆաթմային տունը շարաթը քանի մի դիշեր հորտանեաց տօնախմբութիւններ կ'կատարուին:

Մեսրոպի չնորհիւ եգիպտոսի Հայոց առաջնորդարանը ազգ. հոգերէ դարձած է և առտուընէ մինչեւ իրիկուն թիկնիւրով ծածկուած և գոյնզգոյն ժապտէններով զարդարուած մրգեղէններ և շաղարիչներ կ'պատրաստուին անոր անոր տունը գրկելու գիշերային զուարճութեանց համար...

Ձի մոռնանք յիշելու, որ անաստուծութիւն և բնութեան դաղտնիքը դոստուող համբաւաւոր և հանրածանօթ երիտասարդ մ'ալ կայ առաջնորդարանի մէջ...

Ալ չենք ուղեր խօսիլ եգիպտոսի Առաջնորդարանին այս անբարոյական վիճակին վրայ: Եգիպտոսի մէջ ամէն մարդ գիտէ մինչեւ իսկ փողոցի մանկունքը անգամ:

Եւ այս Մեսրոպը բաւական չհամարելով իր եպիսկոպոսութիւնը արք եպիսկոպոս ալ եղաւ և քիչ օրէն կ'ըսեն որ հայրապետական կոնքեռ ալ պիտի ընդունի:

Եւ այս Մեսրոպը եպիսկոպոսը քիչ էր մնացեր որ անցեալները Կ. Պոլսոյ Պատրիարք ալ ըլլար և թերեւս օր մ'ալ ըլլայ. վայ ազգին գլխուն:

Մեծապատիւ Խմբագիր, այս դրածներին խեղճ հարեւանցի և համառօտ անխորի մ'են Մեսրոպի նախկին դուր-

ծոց վրայ. եթէ անոր եկեղեցական պաշտամանց մասին անտարբերութիւնը, ազգապաշտ ընթացքը, անհոգութիւնը, արծաթսիրութիւնը, ստուծեան և բարոյականի մասին եգիպտոսի մէջ եղած սոսկալի բամբասանքները ի դիր առնել պէտք ըլլար, ահագին թերթեր լեցնելու պէտք կար:

Հիմայ, եթէ Մեսրոպը եպիսկոպոսը և իր կողմնակիցները այս դրածներին կարդան, պիտի ըսեն թէ սուտ են զորպարտութիւն են. բայց սոյն բաւական չէ, պէտք է որ մեր դրածները մի առ մի հերքեն: Բայց ամենէն աւելի պէտք է որ Մեսրոպը եպիսկոպոսը դատ բանայ մեղի դէմ եգիպտոսէն դուրս ուր որ կուգէ թէ ի բարձրագոյն դուռ և թէ յԱզգ. Պատրիարքարան. երբ այսպիսի դատ մը բացուի՝ արտօնութիւն կուտամ ձեզ Մեծ. Խմբագիր, որ անմիջապէս մեր ստորագրութիւնը երեւան հանես. մենք պատրաստ ենք Մեսրոպը եպիսկոպոսին հետ դատուելու. դատատան ըլլայ, որ արդարութիւնը երեւան ելլայ, իսկ եթէ Մեսրոպը եպիսկոպոս փախուստ տայ դատատանէն, թող ընդհանուր Հայ հասարակութիւնը դատէ թէ իրաւունքը որ կողմին եղած կ'ըլլայ:

Ի դիմաց բողոքարկու  
Եգիպտոսահայոց

\*\*\*

Կիրակէ օրը Եէնիշափուի իգական նորակառոյց վարժարանին բացման հանդիսին ատեն կարգացուած հետեւեալ ճառին հրատարակութիւնը արժան համարեցաք, առաջարկութեամբ մեծարոյ հանդիսականաց ոմանց:

Ազգասէր բարերարք մեր

Երջանիկ կհամարիմ զիս այսօր որ կարող մանաւանդ թէ արժանի կ'ըլլամ այս բեմիս վրայէն երկու խօսք արտասանելու:

Տեսնք իմ, ամէն ով որ ատենաբանութեան բեմը կ'ըլլէ, յանուն իրաւանց յանուն պատուոյ և փառաց, յառաջագիմութիւն կ'աղաղակէ, և արդարեւ ամենուն նպատակը ջանք ու բոլոր անձնութիւնը առ այն նուիրուած չէ մի, միթէ ամենքնիս զայն չենք օրոներ, և միթէ ամենուն բողոքանքը առ հասարակ յայնչ յանդեր, այս, մեք յորմէ հետէ խեղհաս եմք, յորմէ հետէ մարդկութեան աղաւթութեան կենսատու առնունքը արտօնանել սորվեցանք, վերջապէս յորմէ հետէ մեր միտքն ու չրթունքը լուծուեցան, յառաջագիմութիւն յառաջագիմութիւն կաղաղակեմք և ամէն կողմ՝ յառաջագիմութիւն կ'հաշակեմք. և միթէ կ'սորհիմք երբեք թէ ինչ է յառաջագիմութիւնը և թէ այն ինչով կ'ըլլայ: Տեսնք իմ, ներուի ինձ աղաւ խօսիցս սահմանը սակաւի ինչ ընդարձակելու. և որչափ որ իմ մանկական հասակս կ'ընէ, նովիմք բացատրել Ձեզ մեր փնտռածն սրն է և ինչ է, և դուցնել մեր չ'տեսածը և թէ սրն է այն:

Տեսնք, փնտռածնիս յառաջագիմութիւն է, և այն ալ մտաւոր զարդացմամբ և սրտի կըլթութեամբ կ'ըլլայ, և

մարդիկ երջանիկ ընող միակ տարերքն է և ահա մենք զանի չունենալով զի կինսը ունենք և ինչով ձեռք ձգելն չենք գիտեր . արդ գիտնալու է որ այս տեսակ բեմերէ յառաջագիմութիւն աղաղակելը զանի ունենալ ըսել է . ինչպէս տառնց աշխատութեան հարստութեան հասնելու փափաքը մարդս անօթութեամբ կմեռցնէ , այնպէս ալ տառնց ճշմարիտ յառաջագիմութեան միջոցը գիտնալու , և առանց զանի ունենալու , անոր փափաքիլը յետագիմութեամբ կորսուիլ ըսել է . մենք ճշմարտիւ իօսելով ճշմարիտ յառաջագիմութեան մէջ չեմք , այլ կորուսիլ յետագիմութեան մահճին մէջ կհեծեմք , զի նորա հետամուտ ըլլալու սին և խաբուսիկ պատրանաց միայն խաբուած եմք , և ոչ հետամուտ կը գտնուիմք : Թողումք լսի խօսքերը , թողումք երեւակայական բաղձանքերը և յուսոյ ցնորքը . ձեռք կարկառեմք գործոյ , ինչպէս հաւատարմութեան գործոյ մեռեալ է : կըսէ սուրբ գիրքը , նոյնպէս յառաջագիմութիւն առանց գործոյ չէ ինչ . արդ՝ մեր յառաջագիմութեանը համար գործողներ պէտք են և միթէ ամէն ոք ամէն կարգի յառաջագիմութեան ուղղակի պարտաւոր է , զօր օրինակ , եթէ մեր յառաջագիմութիւնը աղգային մանկուոյն դաստիարակութեամբ և դպտիարակութիւնն ալ վարժարաններու օրինաւոր բարեկարգութեամբ կըլլայ , միթէ ամէն ոք ուղղակի ասոր պարտաւոր է , ոչ ուղղակի պարտաւորները նախ մայրերը և յետոյ հայրերն են և անուղղակի պարտաւորք այն ժողովուրդն է միայն որ զուրկ է հայրական ու մայրական մասնակցութենէ : Արդ՝ եթէ հայրեր ու մայրեր իրենց ուղղակի պարտքերն չկատարեն , ինչ իրաւունք կմնայ տրտունջ ընել ու բողբոյս յարուցանել , աղաղակ քառնալ , և ինչ երազ է այն ատեն յառաջագիմութիւն փնտռել . այն , պէտք է յառաջագիմութիւնը և մեք անով և միայն անով կիրկուինք , բայց անկէ ուսելի պէտք է ծնողաց անվճար պարտքերը պահանջել , այս պարտքը շատ ծանր է , այս պարտքը միայն իրենց զաւակացը չէ այլ ծնողք պարտաւոր են Աստուծոյ և Հայրենեաց միանգամայն . գիտնալու է որ այս օրինակ ծնողական մեծ պարտազանցութիւն մը տառնց յանցանաց և առանց պատժոյ չէ , որովհետեւ բարոյական մարդասպանութիւն մ'է այն , զի զաւակ մը որ կրթութեամբ կրնայ բարի ըլլալ , ընկերակա՛նութեան օգտակար և իւր անձին բարեկամ ըլլալ , կրնար շատերուն թշուառութեանը սպեղանի ըլլալ , և կրնար հայրենեաց փառք ու ճշմարիտ կրօնից պարծանք ըլլալ , անկրթութեամբ կըլլայ չար փառակար իւր անձին թշուա՛մին և բաղմաց ատելի , և ո՛վ պիտի ըլլար այն տղուն բաղուցն պատճառ՝ ծընողք , և ո՛վ եղաւ նորա կրօնականը պատճառ , դարձեալ ծնողք :

Ուրեմն արթնցէք ո՛ր Տեառք և Տիկնայք , թողուցէք այդ նորածնութիւնը և զեղխութիւնը որ կենաց դարան մ'է և հոն իյնողները դժուարաւ կազաւին . թողէք ձեր օրդուց կրթութեանը համար ունեցած անհոգութիւնը որ նոցա

մահն ու գերեզմանը կպատրաստէ . կերակուր և հանգիստ միայն տալով Ձեր օրդուց ունեցած պարտքերնիդ կատարելու սխալ համոզումը ուղղեցէք . վասն զի ըստ սուրբ Աւետարանի մարդ միայն հացի կարօտ չէ այլ իմաստութեան , ըստ այնմ և դուք անոնց միայն հաց պատրաստելուն պարտաւոր չէք այլ իմաստութեան : Թմարեցէք , կաղտչեմ , և այն ճամբուն մէջ մտէք որ պարտուց իրաւանց ճամբան է . և Ձեր պարտքը ու Ձեր զաւակաց իրաւունքը գործադրեցէք , Ձեր պարտքը կրթութիւն տալ է , Ձեր զաւակաց իրաւունքն ալ կրթութիւն առնել :

Տեառք և Տիկնայք , Ձեր այսօրուան տգիտութիւնը Ձեր յանցանքն չէ այլ Ձեր ծնողացն է այն , որ ժամանակին կրթութեան տեղ Ձեզի հաց ու հանգիստ տուին , և Ձեր ասպագան պատրաստելու տեղ Ձեզի դրամ կարսիք տուին տեղ և եկամուտներ ձգեցին , Ձեր կերած հացը սպառեցաւ , Ձեր հագած հանգերձը հինցաւ , Ձեր տուները հինցան , կամ որ և է կերպով ոչնչացան և Ձեր ամէն եկամուտի աղբիւրք փճացան և Ձեր հայրերն ու մայրերը զՁեզ յաւիտեան թողուցին ու դուք այժմ գուրկ ամենայնէ տգէտ էք աղքատ էք և ամէն կերպ հարստահարեալ էք : Ասոնց պատճառը դուք չէք այլ Ձեր ծնողքներն եղան , որ իրենց ճշմարիտ պարտքը այսինքն Ձեզի տալու կրթութեան պարտքն չկատարեցին , և զՁեզ խաբելով նուաստութեան հասուցին :

Խնդրեմ , սիրելի Հայրեր ու մայրեր , յանուն իրաւանց յանուն հայրութեան և պարտուց մեծապէս կկնդրեմ որ ինչպէս Ձեր հարք զՁեզ խաբելով պարտազանց և Ձեր թշուառութեանցը պատճառ եղան , դուք ալ անոնց պէս Ձեր սիրուն և անմեղ զաւակները չը խաբէք և զանոնք թշուառ ընելով պարտազանց չըլլաք , այլ կատարեցէք այն պարտք ինչ որ հօր մը ու մօր մը պարտքն է , և երբ հայրեր ու մայրեր իրենց պարտքերը անպակաս կատարեն , այն ատեն յառաջագիմութիւնը մեր հայոց նախնականցը վրայ կփայլին , այն ատեն դուք կըլլաք ճշմարիտ հայրեր ու մայրեր և Ձեր օրդիքը երջանիկ ժողովուրդներ , և ահա այս վարժարանը Ձեր պարտուց մօրհօսին՝ դուք ամենքդ ալ ասոր պարտաւոր գրուած էք , տուէք պարտքերնիդ որ այս վարժարանը յառաջ երթայ ի փառս Աստուծոյ և ի պարծանս Հայրենեաց :

Աշակերտ Եէնի-Պափուի դպրոցին :  
Մ. Տ. Պետրէկեան :

### ԽԱՍՈՆ ԼՈՒԲԵՐ

Կայսերական կառավարութիւնը նկատելով որ ժողովրդներէն շատերը իրենց ամեն տեսակ խնդրոց ու գործոց համար ուղղակի Բ. Դրան կգիմեն , և ոյսպէս թէ՛ Բ. Դրան ի գուր դարգան և ժամավաճառութեան և թէ՛ իւրեանց խնդրոց ու գործոց կարգադրութեան յապաղման պատճառ կըլինին , - այս ան-

գամ ի պաշտօնէ կժանուցանէ թէ , բոլոր պաշտօնատանց ինչպէս նոսր գաւառական կառավարութեանց արտօնութիւն տրուած է ընդունել ուղղակի իրենց եկած խնդրագրերը և իրենց վերաբերեալ խնդիրները կարգադրել :

Մակայն , այս պաշտօնական յայտարարութիւնը կյառելու , թէ ո՛վ որ իւր խնդրոյն կարգադրութեան համար թէ՛ դուռուսին և թէ մայրաքաղաքիս պաշտօնատան մի կողմանէ տնիրաւութիւն կամ անիրաւութիւն կտեսնէ , այն ատեն ազատ է ուղղակի Բ. Դրան բողբոյսել , և Բ. Դուռը միշտ պատրաստ է այսպիսեաց բողբոյս լսել և պարտաւորապէս եղած միջոցն ի գործ դնել :

Հետեւաբար , պէտք է գիտնալ որ այս յայտարարութեան հակառակ , դարձեալ Բ. Դրան տրուած խնդրագրերը չը պիտի ընդունուին , և մատուցանողը ի գուր աշխատած սխալ ըլլան :

Այս յայտարարութեան վրայ մասնաւորապէս մեր գաւառաբնակ աղգայնոց ուշադրութիւնը կհրաւիրեմք : Կայսերական կառավարութիւնը յայտարարութիւն կընէ , թէ պատրաստ է զրկելոց բողբոյսները լսել և պէտք եղած միջոցներն ի գործ դնել : Արդ՝ մեր աղգայինք եթէ գաւառաց մէջ անիրաւութիւն և զրկանք տեսնեն պաշտօնատանց կողմանէ , պէտք է աներկիւղ և համարձակ գիմեն Բ. Դրան : Առանձինն տանը մէջ նստիլ և տխու վախ ընելով օգուտ մի չեն տեսներ :

— Ասկէց յառաջ Արնաւուտ գիւղի բնակչաց կողմանէ գումար մի տրուելու է , որպէս զի Պէյօղլուէն մինչեւ Պէյիւքտէքէ շինութեան սկսուած ճամբուն յիշեալ գիւղէն ալ ճիւղ մի բացուի , բայց մինչեւ վերջին օրերս գործադրութիւնը եղած չըլլալով , այս անգամ Պօլսոյ քաղաքապետութեան կողմանէ հրաման եղեր է չինել ըստ խնդրանաց գիւղացւոց :

— Պուխարայի դեսպանը չորեքշաբթի օրը իւր հայրենիքը ուղեւորեցաւ :

— Եղիպատի բարձրապատիւ Խոտիվին օրդի Հասան փաշա՝ որ ուսման համար Մեգդիա կգտնուի , իրանտա անցեր է և ժամանակ մի հոն պիտի մնայ :

— Պարսից կառավարութիւնը Փարսիի դեսպանին հրաման ըրեր է , որ 40 ի չափ ուսուցիչ զրկէ Թէհրան :

— Թաւաղլուսը-Ղարպի ներսերը քանի մի ցեղերուն մէջ պատահած կռուոց վախճան տալու համար , այն չիղմերը զօրք զրկուելու է :

— Իտալիոյ կառավարութիւնն անցեալները յատուկ պաշտօնակալի մի միջոցաւ առաջին տատիճանի պատուանշան զրկեց բարձրապատիւ Եուսուֆ Իզլէտտին Եֆէնտի իշխանին և նախորդ մեծ Եպարգոս Մահմուտ փաշային : Կրտուի , թէ ինչեալ կառավարութիւնն այս անգամ ետ տուեր է Մահմուտ փաշային զրկածը , որովհետեւ նոյն պատուանշանը վեհապետաց և վեհապետական գերդաստանի անդամաց կընծայուի , բայց Մահմուտ փաշային ալ տրուել է , Հրաւանոյ օսմանեան դեսպանին խօսքին հաւատալով՝ որ զՄահմուտ փաշա իբր օսմանեան կայսերական գերդաստանին անդամ՝ ջու ցիր է :

